

Fagkyndige meddommere – når er de inhabile?

Vil Høyesteretts avgjørelse i HR-2016-891-U
innebære en praksisendring?

Advokat Mikal Brøndmo
Advokatfirmaet Haavind AS

Haavind

Innledning

- Fagkyndige meddommere – når er de inhabile?
- I Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse HR-2016-891-U ble en fagkyndig meddommer funnet inhabil
  - Ankeutvalget var enstemmig og kom til motsatt resultat av lagmannsretten
  - Stiller spørsmål om avgjørelsen bør innebære en praksisendring i bransjen

Innledning (2)

- Fagkyndige meddommere brukes veldig ofte i entreprisesaker
- Krav på meddommere dersom en av partene ber om dette

§ 9-12. Rettens sammensetning under hovedforhandlingen

(1) I tillegg til fagdommeren eller fagdommerne settes retten under hovedforhandlingen med to meddommere dersom en av partene krever det eller retten finner det ønskelig.

(2) Meddommerne skal være fagkyndige om hensynet til forsvarlig behandling av saken tilsier det.

(3) De fagkyndige meddommerne oppnevnes slik at de har fagkyndighet tilpasset saken. Det kan oppnevnes meddommere med ulik fagkyndighet. Som meddommer med juridisk kyndighet kan bare oppnevnes en person som begge parter har foreslått.

Rettslig grunnlag for inhabilitetsvurderingen

- Domstoloven § 108

«Dommer eller lagrettemedlem kan heller ikke nogen være, når andre særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet. Navnlig gjelder dette, når en part av den grunn krever, at han skal vike sete.»

- EMK art. 6 nr. 1

«For å få avgjort sine borgerlige rettigheter og plikter eller en straffesiktelse mot seg, har enhver rett til en rettferdig og offentlig rettergang innen rimelig tid ved en uavhengig og upartisk domstol opprettet ved lov.»

- Grunnloven § 95

«Enhver har rett til å få sin sak avgjort av en uavhengig og upartisk domstol innen rimelig tid»

Rettslig grunnlag for inhabilitetsvurderingen (2)

- Vurderingstemaet har to sider:
  - om dommeren subjektivt sett er i stand til å treffe en upartisk avgjørelse uten å skjele til utenforliggende hensyn, og
  - en vurdering av hvordan forholdene etter en objektiv vurdering tar seg ut for partene og allmennheten

Rettslig grunnlag for inhabilitetsvurderingen (3)

- HR-2016-106-A avsnitt 13:

«Habilitetsvurderingens objektive side er tillagt større vekt i rettspraksis de senere årene, og har ført til en innstramming i praktiseringen av habilitetsreglene, jf. Rt. 2013 s. 1570 avsnitt 20.»

- Rt. 2008 s. 129

- Ulik prøving for partsforeslått fagkyndig meddommer enn oppnevnt meddommer uten forslag fra part

Typetilfelle 1 – bransjetilknytning

- En meddommers bransjetilknytning er alene ikke tilstrekkelig for inhabilitet
  - Ei heller at fagkyndighet fra byggherresiden og entreprenørsiden inngår i dommerpanelet
  - Utgjør ikke «særegne omstendigheter»

- LH-2010-21453
  - Eksempel på inhabilitet hos fagkyndige meddommere, der fremtidige konsulentoppdrag i bransjen blir fremhevet

Typetilfelle 2 – uttalelser fra dommeren

- Det skal svært spesielle omstendigheter til før en dommers uttalelser i en tidligere sak om mer generelt om rettslige spørsmål medfører inhabilitet
  - Kan tidligere fagkyndig meddommer være meddommer i ny sak?
  - KLR-medlem som fagkyndig meddommer?
- Deltakelse i komité for utarbeidelse av NS-kontrakt
- Dommerens uttalelse før eller under saken kan føre til inhabilitet
  - Rt. 2013 s. 1553 med uttalelse fra fagkyndig meddommer før saken

Typetilfelle 3 – utfallet i rettssaker med dommeren

- Kan en meddommer bli inhabil pga. utfallet i tidligere rettssaker som meddommer?

Typetilfelle 4 - bekjentskaps- eller motsetningsforhold

- Domstolloven § 113: Plikt for dommeren til å gi opplysninger i alle tilfelle der det med rimelig kan reises innsigelser mot habiliteten
  - Opplysninger som kommer frem litt etter litt når det spørres konkret

- Bekjentskap og vennskap
  - For å bli inhabil må det være tale om et forholdsvis nært vennskap
  - Rt. 2011 s. 1348 om fagkyndig meddommer i arbeidsrettssak

- Motsetningsforhold
  - Ved vurderingen av om et motsetningsforhold skal føre til inhabilitet, må det legges vesentlig vekt på dommerens bidrag til motsetningsforholdet

Typetilfelle 5 - gjentatte forslag fra samme part

- LH-2016-94065: Reinertsen mot Staten v/Samferdselsdepartementet
  - Tingretten hadde oppnevnt fagkyndige meddommere uten å innhente forslag fra partene
  - Uttalt at tidligere oppnevning fra en part normalt ikke medfører inhabilitet
    - Uttalt at det kan stille seg annerledes dersom omfang og ensidighet i oppnevning kan gi inntrykk av at det foreligger et tilknytningsforhold mellom meddommeren og parten
  - Stadfestet i HR-2016-1822-U
    - Ankeutvalget fant det «klart» at anken ikke kunne føre frem
- IBA Guidelines on Conflict of Interest in International Arbitration

Typetilfelle 6 – interesse i sakens utfall

- En aktuell og konkret interesse i utfallet av saken for dommeren kan medføre inhabilitet

- Tilsvarende ved tilknytning til noen med en slik aktuell og konkret interesse
  - Tilknytning til part med slik interesse fører lettere til inhabilitet enn f. eks. til prosessfullmektig

  - Hvilken tilknytning står sentralt i vurderingen

Typetilfelle 7 - arbeidsforhold

- Rt. 1993 s. 1160
  - Fagkyndig meddommer hadde ca. 20 % av sin inntekt fra konsulentoppdrag for den ene parten

- Rt. 2004 s. 1632 Øie
  - Ikke inhabil pga. tidligere ansettelsesforhold i staten i sak der annet statlig organ var part i saken

- Rt. 2011 s. 20 Faber bygg/Multiconsult
  - Fagkyndig meddommer i lagmannsretten ansatt i samme firma, men forskjellig regionkontor, som fagkyndig meddommer i tingretten
  - Fagkyndig meddommer i tingretten ansatt i konsulentfirma med oppdrag for en av partene i tilknytning til byggeprosjektet

Advokatfirmaet Haavind

Løsninger finnes

Haavind